

869. Salnecke, Björkendal, Gryta sn. Nu i Upplands Fornminnesförenings samlingar, Uppsala.

Pl. 148.

Litteratur: Handlingar i ATA 1938; Upsala Nya Tidning 27/5 1938.

Äldre avbildning: J. H. Söderlund, foto 1938 (ATA).

Den 25 maj 1938 anmälde riksantikvariens ombud J. H. Söderlund i Litslena, att han vid lägenheten Björkendal under Salnecke gård funnit en kvarnsten, på ena sidan försedd med runslingor. Stenarten är sandsten, och stenen är 57 cm. i diameter och 9 cm. tjock, med ett litet runt hål i mitten. Den skall ha legat som trappsten vid en gammal 1700-talsstuga, och då denna 1934 reparerades, iakttog man ristningen. Stenen blev sedan lagd på en av de forngravar, som finnas i närheten. År 1943 fördes den till Uppsala, där den nu förvaras i Fornminnesföreningens samlingar.

Ristningen är icke särdeles djupt huggen men skickligt och säkert. Några runor finnas icke. Det kan knappast vara något tvivel om att stenen är en del av en runsten, som blivit tillformad för att användas till en handkvarn; jfr U 705.

Säby, Gryta sn.

I *Ransakningarna* (1677) finnes följande anteckning: »Säby giärde ligger en steen neder, bör upresas och effter sees om den är påskrifuen.» Där fanns alltså en kullfallen sten, som man misstänkte vara en runsten. Någon sådan är emellertid icke känd från Säby, fastän bl. a. Dybeck där har gjort efterforskningar (*Svenska runurkunder* 2, 1857, s. 22).

870. Säva, Gryta sn.

Pl. 147.

Litteratur: L 73, D 1:133. *Ransakningarna* 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 252; O. Celsius, *Svenska runstenar* (Fm 60) 2, s. 5, hs R 556 (UUB), s. 385; R. Dybeck, *Svenska runurkunder* 2 (1857), s. 21 f.; UFT h. 1 (1871), s. 32; J. Sahlgren i *Upsala Nya Tidnings* julnummer 1933; *Handlingar i ATA* 1930—33.

Äldre avbildningar: Dybeck (D 8:o n:r 75, D 1:133); I. Schnell, foto 1931 (ATA); G. Olson, foto 1932 (ATA); N. G. Stahre, foto 1938 (ATA).

Runristning på ett större stenblock, nu beläget 15 m. NV om landsvägen Uppsala—Enköping, 150 m. V om bron över Sävaån. Ristningsytan är vänd mot SÖ, d. v. s. mot vägen.

Ristningen omtalas första gången i *Ransakningarna* (1672): »Säfwa gierdet 4 st. stehnlagde Griffter, der iempte 2 st. högar, item enn stoor Ruhnsteen weedh byen påskrifwen.» Också i Peringskiölds *Monumenta* finnes ristningen omnämnd: »Wid Säfwa byn rakt uth för Akademiægården på gärdet finnes en Runsteen, men til stor del af eld bortbrender.» Något träsnitt finnes emellertid icke, ej heller någon läsning av inskriften. Stenen är icke heller upptagen i *Bautil*. — O. Celsius är därför den förste, som har upptecknat en läsning av inskriften. Han har granskat den 3 gånger, 24 maj och 4 juli 1726 och 20 aug. 1736. Platsen anger han sålunda: »Säfwa, i gärdet, straxt wid byn, en stor jordfast sten, med en slät gafvel, dock runorna till en dhel bortflisade. De som qwar äro, äro teml. diupt inhuggne» (Fm 60: 2), »Vid Säfwa i gärdet på västra sidan om gården, en stor jordfast sten med en slät gafvel, dock runerna mycket med flisor bortfallne. NB. Runorna diupt inhuggna, näst. som helsingstenarna».